

Emlékművek

A világháború áldozatainak

Az ország több vidékén társadalmi mozgalom bontakozott ki a második világháborús áldozatok emlékének megőrzésére. Az áldozatokhoz sorolnak mindenkit, aki 1941 és 1945 között a frontokon, a hadifogoly- vagy megsemmisítő táborokban vesztette életét. A Janus Pannonius Tudományegyetem diák- és oktatóközössége bizottságot hozott létre, hogy emléktáblán örökítsék meg a háborús években

életüket vesztett egyetemi polgárok neveit. A mohácsi tanács úgy határozott, hogy a város közepén álló impozáns első világháborús emlékművön helyezik el a második világháború halottainak márványtábláját a háború kitörésének 50. évfordulója alkalmából.

Társadalmi bizottság alakult Békés megye székhelyén is a legutóbbi világháborús békéscsabai áldozatai emlékének megőrzésére.

NDK-állampolgárok a követségen

A Bild am Sonntag című nagy példányszámú nyugatnémet lap információi szerint harminc NDK-állampolgár tartózkodik az NSZK budapesti nagykövetségén — egész családok is iskolaköteles gyerekekkel. Mindannyian a Szövetségi Köztársaságba akarnak távozni. A vasárnap megjelenő lap cikkét már szombaton ismertették a nyugatnémet rádióállomások. Az MTI kérdésére az NSZK budapesti nagykövetségén mondták, hogy az ilyen hírekkel kapcsolatban sem a nagykövetség, sem a bonni külügyminisztérium nem ad felvilágosítást.

Nagy a fölhozatal — kevés a vevő

Akármilyen jó a minőség

Nagy László felvétele

Koromsötét még az éjjel, hold- és lámpafényben úszik még a Marx tér, de javában nyüzsgő már a nagybani piac. Egyre-másra érkeznek az utánfutós Ladák, a megpakolt Wartburg kombik, hasonlók. Egymást kerülgetik a téren a kocsik, tolatnak és kanyarodnak, amíg alkalmas helyet találnak. Szállítmányuk: sok-sok mázsa alma és káposzta, zöldbab és paprika, főzőtök és uborka, sárga- valamint görögdinnye, barack (ősz, kajsz), burgonya... Van itt minden termény, ami remény adhat arra, hogy elkel. Erkeznek ide kistermelők az egész járásból. Domaszéktől Makóig, éjnek évadján fölkelnek, álmoságtól zúgó fejjeleket húszongyűhány kilométert, lepengetik a helypénzt, dideregnek a hajnalban — s portekájukat vagy sikerül eladniuk, vagy nem.

Óriási a fölhozatal, általában a vevőmizéria. Barackból két év óta nem termett semmi, mondják, ha valamely fán akadt pár szem, csodájára jártak. Most meg rekordtermés mutatkozik, az illetékes minisztériumi főosztályvezető elmondta, kajszibarackból 60-61 ezer tonna, ősziből meg nyolcvanezer a várható termés — ami az általánosan kétszerese. Kicsiben a szegedi kínálatról is elmondható ugyanez...

Bizony előfordul, hogy a termelők nyakán marad az áru fele, nem kel el hajnalban; legfőképpen délután, a Cserepesen. Úgynevezett többcsatornás értékesítéssel sokan próbálkoznak; van, aki boltokba viszi a termést, mások Budapestre hordják — de bárhová is viszik az árut, sehol sem könnyű túladni rajta, legyen akármilyen jó a minősége.

Van, aki nem is viszi terményét sehová, csak a főlvasárlótelep. A legjobb minőségű, „A” kategóriájú barack főlvasárlási ára kilónként 16 forint, az apró szemű „E”-s baracké meg öt forint —

mondja egy Szeged környéki főlvasárló. A boltban ugyanakkor harminc-harmincötért adják e gyümölcs kilóját.

A termelő szentséget...

...a fogyasztó meg ebadtázik. Jogosan teszi ezt: egyedül a viszonteladónak jó, azok rakják a hasznát zsebre. Őt forintért meg leszedni sem érdemes a barackot, mondják a termelők... Márpedig az idén hiába jó a baracktermés — legnagyobb része „E” kategóriájú, apró szemű. Egy fáról harminc kilótól százötvenig lehet leszedni, és a Szeged környéki települések lakosságának 80 százaléka baracktermesztéssel is foglalkozik... Rengeteg fa, rengeteg apró szemű, cefrébe kerülő barack!

Pedig nem törvényszerű, hogy mind hordóban vegyék... Az apró barackot ragyogóan föl lehetne használni rostos üdítőnek, de a kutya se foglalkozik vele. A szegedi konzervgyár ugyan átveszi, de kizárólag a régi szerződött felektől, és csak a rendelkezésre álló mennyiség felét. Az újabb szerződöttel szóba sem áll... A békéscsabai konzervgyárnak e héttől, szerdától talán már lehet szállítani, a nagykorosi 23-24-én indul, de addigra „lemez” a termés zöme, és a termelők nyakig ülnek a barackban.

Ahová csak lehet...

Igy hát a főlvasárlók is oda próbálják eladni az árut ahová csak lehet. Viszik Siófokra, a nyaralók öröme, máskor Debrecenbe, vagy a Bosnyákra, s van olyan is, hogy meg sem állnak Salgótarjánig vagy Miskolcig. A nagy állami vállalat a szegedi Zöldért kajszibarackból 300 tonnát tervez főlvasárolni szocialista országokba irányuló exportra, és itthoni ipari értékesítésre. Ősziből összesen 2000 tonnát akar forgalomba hozni, ebből kilencszáz tonna szerződött, a többi a szabad főlvasárlásból szá-

mazó mennyiség — mondja a vállalat áruforgalmi főosztályvezetője. És hogy milyenek a fogyasztói árlétszámok? Több, mint tíz százalékkal alacsonyabbak, mint tavaly.

Egymásnak adogatják

De hát azóta minden más ment fölfelé, s az emberek kezdenek leszokni a pénzért való vásárlásról. Nemcsak a falvak, kisebb települések termelőinek száma nagy, de sokan vannak a hobbikertesek is, s ezek összességében rengeteg zöldséget, gyümölcsöt állítanak elő... Cserepelesen, barátilag mennek a dolgok. Az egyik kis-kertesnek, teszem sok földi-epre termett, átvész egy ládával a szomszédnak, aki viszont őszibarackot ad érte, és így tovább. Már boltba sem igen mennek az emberek gyümölcsért, de főleg zöldségért: üzemi konyhán eszik mindenki, nem piacozik... Egymásnak adogatják, kinek mije van. Kialakult — legalábbis e téren — az önellátás, a cserekereskedelem. Ezt is megértük, ott vagyunk, ahol a bronzkorban... Az ókori Keleten már háromezer évvel ezelőtt virágozott kereskedelem, karavánok vitték az árut, mindenki mindent megkaphatott. Ma a legújabb kori Keleten nem lehet egy láda gyümölcsöt eladni, mert olcsó, és nem lehet megvenni, mert drága... Ez van. Hallom, a minisztérium elhatározza magát a felelősségtől, s azt szeretné, ha a helyi kereskedelmi szervezetek fölszámolják saját tennivalójukat, mert különben sosem alakul ki tényleges piac. Így igaz... Addig azonban, amíg ki nem alakul, sok viszontagság vár a koromsötét éjszakában fuvarozó termelőkre, a drága termény után hiába sóvárogó vevőkre — miközben hull a szilva a fáról, cefrébe kerül a barack, hektárnyi földeken szántják be a káposztát ott kinn, a határban...

Farkas Csaba

Középről lefelé

Pedagógus barátaim évi jól megérdemelt szabadságuk, pihenésük terhére tapétáznak. Magad uram... mert drága a mestermunka. Könyvelőnő ismerősöm szabás-varrás tanfolyamot végez. Számára a butikdivatos ruha akkor lesz elérhető, ha megvárja. Kétgyermekes gyári munkás szomszédom minden szabadidejében a kiskertjében robotol feleségével, hogy megtermeljék a családnak szükséges zöldség- és gyümölcsfelét. A konzervgyár által a bolti polcra tett befőttek, savanyúságok nekik már-már megfizethetetlenek. Sorolhatnám még a példákat, amikben az a közös, hogy tiszties középosztálybeliek kényesülnek egyre szélesebb körben arra, hogy életszínvonaluk tartása érdekében „kapaszkodjanak”. Mondhatnánk úgy is, végeznek olyan munkát, amivel pénzkiszáradást takaríthatnak meg, mintegy kiegészíthetik jövedelmüket, esetleg „mellékes”-hez juthatnak — s ezzel próbálják a korábbi nívón tartani magukat. Nem kis erőfeszítésekkel (amiknek káros mellékhatásairól ezúttal hadd ne szóljunk) igyekeznek megakadályozni, hogy rosszabb helyzetbe kerüljenek, hogy „lecsússzanak”.

Új, erősödő társadalmi jelenség, hogy egyre több család próbál — magáról gondoskodva önellátással, fogyasztás-csökkentéssel bírkózni az inflációval, a romló életkörülményekkel, az elszegényedéssel. Nehezebben élve, növekvő külső és belső feszültségek közepette hadakozik népességünk egy jelentékeny hányada a még nehezebb ellen. S ez a réteg — a közhiedlemmel ellentétben! — nem a legszegényebeké, hanem a korábban közepes jövedelműnek minősítetteké.

Az életszínvonal nem az alacsony jövedelmű rétegeknél romlik leginkább. Gazdasági és statisztikai elemzések tanúsodnak arról, hogy a közepes (és a nagyobb) jövedelmű háztartásokban érzékelhető legjobban a lefelé csúszás. Minél magasabb ugyanis ezekenél az egy főre jutó névleges jövedelem, annál erősebben esik vissza a reáljövedelem. Az egy- és kétgyermekesek helyzete romlik, mert náluk a jelenlegi szociálpolitika nem ellensúlyozza az életszínvonalrontó hatásokat. Az ellensúlyozásra belülről, a családból történik kísérlet. A kedvezőtlen hatásokat az önmagukról való gondoskodás erősítésével, az önellátás területének kiterjesztésével, többletmunka vállalásával, esetleg vállalkozással, láthatatlan vagy nem legális jövedelmek szerzésével, a fogyasztási szerkezetük

változtatásával próbálják kivédeni. Am ha a kereső-eltartott arány e háztartásokban változik (pl. több gyermek, gondozásra szoruló szülő; tartósan beteggé válás miatt), ha a mellékjövedelmek és juttatások forrásai megszűnnek (pl. nyugdíjas állások, vállalati gazdasági munkaközösségek megszűntetése; borralvaló és csúszópénz csökkenése; munkakörhöz kapcsolódó természetbeni juttatások elapadása... stb.) a „kivédés” különféle lehetőségeinek kipróbálása ellenére is romlik a helyzetük, csúsznak lefelé. Egyre több család kényesül bele a szűkített újratermelésbe. Sok háztartásban romlik a lakás, a lakberendezés, a ruházat állaga, nem képződik minimális biztonsági garanciát adó tartalék sem, fogy a családi tőke. S bár a jövedelemszintje szerint a létminimum felett lesz, önkiszákmányoló és túlfeszített életmódja, tárgyi ellátottságának stagnálása, illetve fokozatos lepusztulása miatt valójában ama bizonyos minimumszintek alá kerül.

Erre utalnak az utóbbi két év statisztikai és életjelenségei. A felpörgő infláció és az erőszakolt fogyasztás-csökkenés mind több családot sodor a középréteg alsóbb szintjeiről a szegényedők közé, a szociális és morális túróképesség határára, s vele a távlatvesztésbe, a jövőtől való félelembe. Most ezek közül a családok közül sok ezer még „kapaszkodik”, „kivédeni” próbál. Többet dolgozik, visszafogja az igényeit és a fogyasztást (sajnos, többnyire a szellemiket), lemond és kompromisszumokat köt (nemegyszer az egészségre vagy a családi élet rovására).

S közben eljut teljesítő- és túróképessége határáig, addig a pontig, amin túl már nem terhelhető tovább. Ennek a pontnak egyre növekvő és mind sötétebb árnyéka látszik vetítődni népességünk egy jelentékeny részére. Amely nem lesz képes sokáig küszködni a „lecsúszással”, ha nem talál fogódzkodót. A társadalom- és gazdaságpolitika egyaránt kemény és sürgető feladatra ezeknek a kapaszkodóknak a felkínálása! Most, amíg talán még van a lejtőre kerültekben annyi erő, kitarítás, hit, hogy legalább „szinten tudják tartani magukat”, s ne váljanak tömegesen alanyaivá az országunkat, társadalmunkat fenyegető teljes elszegényedési folyamatnak. Aminek fentebb felszámolására rizikótenyezőire több figyelmet kellene fordítani!

Szabó Magdolna

A valiznéria életfilozófiája

Hogy mi az a valiznéria? Kérem, a valiznéria egy, eredetileg a trópusokon honos, igen tetszetős vízinövény (*Vallisneria spiralis*), melyről senki sem gondolná, hogy itt, a hűs klímájú magyarországon is meg tud élni. (Ambár odakinn épp hőség van... Szóval, hagyjuk a klímát!) Lényeg: ez a törékeny természetű, világoszöld növény, mely nyúlánk leveleken kívül alkalmasint csavaros indákat is fejleszt — újabban itt-ott a Tiszában is föllelhető. Kibírja az áradást, a szennyezett vizet, téli álmat alvó magja tudomást sem vesz a jégzajlásról.

És ez még nem minden! A valiznéria kibírja azt is, ha megszökik tőle a víz, lévén nyárközépi, s a Tisza napról napra beljebb húzódik medrébe. Márpedig most éppen ez van... A nagy hirtelen szárazra került valiznériák levelei elfonnyadtak,

megbarnultak. Na, gondoltam, ezeknek annyi... Aztán eltejt a trópusokon honos, igen tetszetős vízinövény (*Vallisneria spiralis*), melyről senki sem gondolná, hogy itt, a hűs klímájú magyarországon is meg tud élni. (Ambár odakinn épp hőség van... Szóval, hagyjuk a klímát!) Lényeg: ez a törékeny természetű, világoszöld növény, mely nyúlánk leveleken kívül alkalmasint csavaros indákat is fejleszt — újabban itt-ott a Tiszában is föllelhető. Kibírja az áradást, a szennyezett vizet, téli álmat alvó magja tudomást sem vesz a jégzajlásról.

A valiznéria tehát — csöpp fönnakadással ugyan, de lényegében nagyobb zökkenők nélkül — vízinövényből szárazföldi növénygé vált. És ez azért már nem semmi... Ahhoz, hogy az ősvízinövények fokozatosan ősz-szárazföldi növényekké váljanak, idetova sok milliárd évnek kellett eltelnie — s lám, a valiznéria ugyanezt egy hét alatt megteszi. Fölhalmozódtak benne a több milliárd éves képességek és készségek, nyilván. Ambár az is lehet, hogy a valiznériának egyszerűen

nem volt kedve elpusztulni. „Hogyne, — gondolta magában — azért éltem túl áradást, szennyezett vizet, jéget, havat, hogy most egy egyszerű napsütés végezzen velem? Na nem...” — És napsütésbíró leveleket fejlesztett.

A valiznéria nem akadt fönn azon, hogy ő vízinövényből átmeny szárazföldibe. Nem csinált belőle elvi kérdést... A valiznériának valószínűleg nincs életfilozófiája, de amennyiben van, bizonyára azt tartalmazza, hogy minél kevesebb dologba szabad belehalni, és lehetőség szerint mindent túl kell élni. A napsütéstől nem elfonnyadni kell, hanem klorofilltermelésre fölhasználni. Figyelemre méltó filozófia; ha én valiznéria lennék, mindenkinek csak ezt ajánlanám.

F. Cs.

Búcsú Bodor Mihálytól

Július 4-én elhunyt Bodor Mihály, a szegedi munkásmozgalom ismert személyisége.

Kiskundorozsmán született 1907-ben, szegény, ötgyermekes munkáscsaládban. Szülei napszámmal és téglavarrással keresték kenyerüket. Bodor Mihály 1927-ben lépett be a Földmunkás Szakszervezetbe. 1929-ben alapító tagja volt az SZDP dorozsmai szervezetének. A felszabadulásig részt vett az agitációs munkában, a párt minden megmozdulásában. 1944. szeptem-

berétől az egyesülésig MKP-tag volt. A felszabadulás után az MKP dorozsmai szervezetének alapító tagja. Részt vett a polgárőrség szervezésében, vezetőségi tag volt, majd a szervezet parancsnoka lett.

1945-50 között a dorozsmai rendőrkapitányságon dolgozott, 3 évig párttitkárként tevékenykedett. 1950-52 között a Szeged járási pártbizottság munkatársa, később belépett a dorozsmai térségbe, ahol 1966-ig különböző beosztásokban dolgozott. Társa-

dalmi munkát a munkásörvényekben is végzett. 1966. februárjától nyugdíjazásáig a Gumigyárban dolgozott.

Munkásságát többek között a Tanácskörtársasági Erdeméremmel, a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékéremmel, a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremmel és a Szocialista Hazáért Erdemrenddel ismerték el.

Hamvasztás utáni búcsúztatása július 18-án, kedden délután 2 órakor lesz a kiskundorozsmai temetőben